

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 36 (3588) ●

● ПЯТНІЦА, 28 СНЕЖНЯ, 2018

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

На Волзе — з беларускім акцэнтам
Стар. 5

Галерэя з нямецкім пірагом
Стар. 7

Артур Бартэльс і яго “Дзяніскавічы”
Стар. 8

СВЕТАПОГЛЯД

Мастацтва сябраваць дамамі

На традыцыйнай ужо сустрэчы Прэзідэнта Беларусі з прадстаўнікамі расійскай медыйнай супольнасці лейтматывам стала тэма беларуска-расійскай інтэграцыі

На сустрэчы Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі з прадстаўнікамі расійскай медыйнай супольнасці

Як праходзіла сустрэча — пераказваць не буду: калегі папрацавалі, можна глянуць спасылку на сайце Прэзідэнта пад рубрыкай “Сустрэчы” за 14 снежня. А паразважаць у пlynных інтэграцыйных — варта: бо вельмі ж надзённа тэма. І шмат беларускіх суполак замежжа, як вядома, працуюць у Расіі. Прычым некаторыя, на жаль, схіляюцца ў дзейнасці, развагах да такой простаі, бы лінейка школьніка, думкі: паміж беларусамі ды рускімі — ну аніякай розніцы. Адзін народ. Адзінныя карані... Так што ўсе межы, робяцца далей безаглядна смелыя высновы, у тым ліку й дзяржаўныя, паміж намі — лішнія. У суполках і кнігі з падобнымі меркаваннямі выдаюць. І дазваляюць нават прадстаўнікам іншых супольнасцяў гэтак паблажліва называць нас, беларусаў, мянушкамі рознымі: ну гэта ж па-свойску, па-сяброўску.

Што такое сапраўдная роднасць і роўнасць — мы, вядома ж, ведаем. А таксама й пішам часта пра тое, што ў Расіі шмат сапраўдных сяброў Беларусі, для якіх яна й Бацькаўшчына, зямля продкаў, зямля род-

ная. Скажам, беларускія родавыя карані ў Ядзвігі Юферавай, аднаго з мэтраў расійскай журналістыкі. Згадваю, як на пачатку шляху ў журналістыку пашанцавала мне ўзяць у яе майстар-клас. У 80-я працавала Ядзвіга Браніславаўна ўласным карэспандэнтам “Комсомольской правды” па Беларусі. Я ж на той час, заканчваючы Ленінградскі дзяржуніверсітэт, марыў размеркавацца не ў туркменскі гарадок Мары, як прапаноўвалі, а ў Беларусь. Паверыла зямлячка, што дома будзе з мяне карысць, — і замовіла слоўца, і пасля стажыроўкі паехаў я ў Брэст на пару гадоў: уласным карэспандэнтам “Чырвонай змены”. Пазней у Мінску (здаецца, у 1985-м) мы з калегай перасякліся ў будынку ЦК — і, сеўшы побач, прайшліся па маім тэксце пра Брэсцкую крэпасць.

Такіх дэталёвых, уніклівых разбораў “ролі ды месца” не тое што кожнага сказа — кожнага слова! — не было ў маёй практыцы: ні да, ні пасля... Урок на ўсё маёй: высокапрафесійны, строгі, але й прыязны, па-сяброўску добразычлівы.

Чаму пра тое згадалася? Ядзвігі Юферавай на сёлетняй сустрэчы з Прэзідэнтам не было. Аднак жыццёвы шлях зямлячкі яскрава сведчыць, як шмат у нас з расіянамі агульнага, і як даўно ўжо ідуць на беларуска-расійскай прасторы працэсы глыбокай інтэграцыі. А калі нехта жадае гаварыць на тэму “манетызацыі адносінаў” паміж Беларуссю і Расіяй, то давайце, напрыклад, ацнім: колькі каштуе хаця б яе адной, спадарыні Ядзвігі, высокі прафесіяналізм, унёсак у культуру, станоўчы імідж Расіі ў свеце? Бо якраз жа Ядзвіга Юферава — аўтар ідэі, старшыня аргкамітэта Міжнароднага Пушкінскага конкурсу для педагогаў-русістаў у краінах блізкага і (з 2009) далёкага замежжа. Як ацаніць тое, што ў конкурсе паўдзельнічала больш за 6 тысяч педагогаў, і штогод 50 з іх становяцца лаўрэатамі? Спадарыня Ядзвіга яшчэ ўваходзіць у Апякунскую раду Фонду абароны правоў суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой (з 2011), які ўзначальвае Міністр замежных спраў Расіі Сяргей Лаўроў. → **Стар. 3**

КАЛЯДНЫ НАСТРОЙ

Новы год. Каляды. Опера!

Вялікі тэатр Беларусі сабраў на 5-ы Мінскі міжнародны Калядны конкурс 166 оперных выканаўцаў з больш чым 20 краін і зладзіў анлайн-трансляцыю іх выступленняў

Штогод у перадсвяточную пару Мінск жыве операй. Сёлета ўпершыню можна было заглянуць за кулісы конкурсу: у рэжыме анлайн на YouTube-канале Вялікага тэатра глядачы сачылі, хто і як спявае. Нагадаю, туры праходзілі 15, 16, 17 і 19 снежня. “На оперу” ў Мінск едуць яе аматары з розных краін, усё больш глядачоў з замежжа ў зале. Аншлагі! “На люстрах вісяць!” — не раз чулі ад знаёмых адміністратараў, займаючы прыстаўныя месцы для журналістаў у зале.

Што мінская пляцоўка становіцца ўнікальным месцам для творчага дыялогу розных спевакоў, сведчыць і сёлетні склад пераможцаў конкурсу. Ёсць над чым паразважаць. Позна ўвечары 19 снежня ў Вялікім тэатры прайшоў фінал, а калі гучалі неверагодныя дуэты з удзелам спевакоў з розных краін і кантынентаў — журы заканчвала няпростую працу. І аб’явіла вынікі. Гран-пры — у спявачкі з Расіі Ксеніі Несцярэнка. У Ларэн Мішэль (ЗША) — Першая прэмія, а таксама прэстыжны Прыз глядацкіх сімпатый. Дзмітрый Іванчэй з Расіі — лаўрэат Другой прэміі, а Эмет О’Хэнлан (США) і Анастасія Малашкевіч (Вахомчык) з Беларусі падзялілі Трэцюю прэмію. Як бачым, спевакі з трох краін сталі трыумфатарамі, прычым і наша Анастасія — сярод іх. А ў паўфінале было сям’ера беларусаў.

Іван Іванаў

ФАРБЫ СВЯТА

“Ёлачка” на роднай мове

Радасць і цеплыню падаравалі дзецям напярэдадні Новага года валанцёры й актывісты з Беларускага дзіцячага фонду — сумесна з супрацоўнікамі Купалаўскага музея

Дабрачынная акцыя “Нашы сэрцы — дзецям”, якую Беларускі дзіцячы фонд

праводзіць ужо 28-ы раз, распачалася “Калядкамі ў Купалавым доме”. Дарэчы, Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы ўпершыню аказаўся “месцам старту” акцыі. І, вядома ж, тое паўплывала на ход свята: яно праходзіла з цёплым беларускім каларытам. Скажам, усім знаёмую песеньку “Ёлачка” дзеці спявалі, дзякуючы перакладу Янкі Купалы (ён зроблены ў 1921-м годзе), на беларускай мове: “Узышла ў лесе ёлачка./ У лесе і расла./ Узімку, улётку стройная./ Зялёная была./ Цяпер яна прыбраная/ На свята к нам прыйшла/ І шмат пацехі, радасці/ Для дзетак прынясла”.

Дзеці, што прыйшлі на свята ў Купалаўскі дом, змаглі даведацца, як шмат гадоў назад беларусы ўлагджвалі зя-

лёную лясную прыгажуню. Замест бліскучых цацак, якія цяпер можна набыць у краме, вешалі на ёлачку самаробныя лялькі й гірлянды з паперы. На галінках лясной гасці з лёгкай рукі гаспадары маглі апynuцца звычайныя цукеркі ды яблыкі. А на вершальне ёлачкі здаўна пачэснае месца займала не проста зорка, а — Бэтлеемская зорка: правобраз той, што абвясціла людзям добрую вестку пра нараджэнне маленькага Ісуса Хрыста. Аказалася, што зіхоткі дожджык на ёлачцы — і звычайны дожджык зусім, а... валасы анёлаў. Гэта прымусіла дзяцей задумацца пра глыбінны сэнс і сімваліку свята Божлага Нараджэння. → **Стар. 3**

Са Снягуркай у Янкі Купалы

ISSN 0439-3619

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Дабрыня нацыянальнасці не мае

Пад рытмы карэйскіх барабанаў ды з усходнімі танцамі віншавалі з Калядамі й Новым годам выхаванцаў аднаго з сацыяльна-педагагічных цэнтраў Мінска іх старэйшыя сябры

Здымак на памяць пра свята

Навагоднія й Калядныя свята штогод — яшчэ адна прыгожая магчымасць для кожнага з нас прыслухацца да сваёй душы: ці жывая там яна, ці здольная рабіць дабрыню бескарысліва? Ці верыць яшчэ ў казкі, чуды? Гэта ж і таемная пара, каб лепей зразумець глыбінныя, не заўсёды бачныя законы Сусвету. Напрыклад: не варта рабіць добрыя справы па загадзе — бо тады яны ўспрымаюцца хіба што як цяжкі груз. Ці яшчэ: не варта й надта выхваляцца, тым больш чакаць удзячнасці, зрабіўшы камусьці нешта добрае — інакш тонкая асалода, неймаверная цеплыня, дасланая табе чалавекам ашчасліўленым, асыплецца долу імкліва, нібыта ігіцца з ёлкі навагодняй у душным памяшканні...

Пра тое думалася мне, калі трапіла на ёлку навагоднюю ў Сацыяльна-педагагічны цэнтр з прытулкам Фрунзенскага раёна Мінска. Што такое новы год у сям'і, дзіцячым садку, школе — тое мы ўсе ведаем. Там заўсёды ў дзетак ёсць бацькоўскі тыл, і свята з такою падтрымкай — яшчэ больш вясялае, напоўненае. У гэтай жа ўстанове за плячыма дзяцей — душэўныя раны, боль, расстанне з роднымі людзьмі... Аднак жыццё — працягваецца, таму ім вельмі неабходная ў ім падтрымка

наша, старэйшых. На гэты раз у госці да малых завіталі Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасці Леанід Гуляка, супрацоўнікі яго апарату й актывісты, самадзейныя артысты з нацыянальна-культурных суполак Беларусі. У падарунак сваім падшэфным яны прывезлі музычную сістэму — для ўсіх, а таксама кожны з выхаванцаў атрымаў мяккую цацку-Парасятка (бо наступае ж Год Свінкі па ўсходнім календары) з цукеркамі. Шаноўныя госці ўжо некалькі гадоў, і не з пустымі рукамі, наведваюцца ў цэнтр напярэдадні Калядных і Навагодніх святаў — калі праходзіць Усебеларуская акцыя “Нашы дзеці”.

Леанід Гуляка віншаваў юных сяброў са святамі, уручаў падарункі. Пры тым нагадаў выхаванцам Сацыяльна-педагагічнага цэнтра з прытулкам: дзяржава пастаянна клапаціцца пра іх, таму трэба глядзець у будучыню — з аптымізмам і быць упэўненымі, што грамадству кожны з іх пагрэбен.

Разам з Упаўнаважаным у цэнтр прыехалі таксама й кіраўнікі нацыянальна-культурных грамадскіх аб'яднанняў, што ўваходзяць у Кансультацыйны міжэтнічны савет — ён працуе пры апарце Упаўнаважанага. Гэта былі прадстаўнікі Асацыяцыі бела-

рускіх карэйцаў, Мінскага гарадскога армянскага культурна-асветніцкага таварыства “Айастан”, аб'яднання “Татара-башкірская культурная спадчына «Чымша»”, Беларускай абшчыны літоўцаў, Саюза палякаў Беларусі. Як вядома, у Беларусі жывуць прадстаўнікі розных народаў, а створаныя ім суполкі актыўна ўдзельнічаюць у грамадскім жыцці, у тым ліку й даюць дабрачынныя канцэрты — як для дзяцей, так і для людзей паважанага ўзросту. Чаму яны тым займаюцца? Бо ведаюць: рабіць дабро — значыць самому становіцца дабрэйшым, багацейшым. Так прынята ў розных народаў. А дабрыня ж, як вядома, нацыянальнасці не мае, і ў Навагодне-Калядную пару яна вельмі запатрабаваная.

Колькі незвычайных гукі, жэстаў, колераў было на свяце! На сцэне круціліся, мігацелі кідкія сукенкі карэйскіх танцорак з ансамбля “Арыранг”. Таксама й армянскія нацыянальныя касцюмы незвычайнай усходняй прыгажосці ансамбля “Эрэбуні” прымушалі малых уважліва сачыць за кожным рухам выступоўцаў. Да таго ж дзяўчаты з карэйскага гурта ні на імгненне тую ўвагу й не адпускалі: то ўмела маніпулявалі перад вачамі захопленых глядачоў прыгожымі веерамі, то аглушалі нас рытмічным грукатам барабанаў. Армянскі ансамбль “Эрэбуні” заварожваў — непаўторнасцю рухаў, арыгінальнасцю танцавальнага малюнка.

З удзячным словам да гасцей звярнулася Марына Станкевіч, дырэктар сацыяльна-педагагічнага цэнтра. Яна казала, што такая ўвага з боку дзяржавы вельмі неабходна яе выхаванцам. І сапраўды, прыемна было бачыць, як вочкі ў дзетак блішчэлі ад прадчування сюрпрызаў, і нават у рухах відаць было вялікае нечарпленне, чаканне, а потым — захопленне. Яны з вялікай ахвотай фатаграфаваліся з гасцямі, вадзілі вакол ёлкі карагоды.

Ганна Лагун

СА СТУЖКІ НАВІН

Ёсць месца подзвігу!

Калі Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 21 снежня ў Палацы Незалежнасці ўручаў дзяржаўныя ўзнагароды работнікам розных сфер дзейнасці, то быў сярод ушанаваных і начальнік Мінскага аэраклуба імя двойчы Героя Савецкага Саюза С. І. Грыцаўца Мікалай Мачанскі. Прэзідэнт уручыў яму ордэн “За асабістую мужнасць”. Так мы ў чарговы раз пераканаліся, што — ёсць месца подзвігу і ў нашы мірныя дні. Мікалай Мачанскі праявіў вытрымку і мужнасць, высокае майстэрства, калі, ажыццяўляючы палёт, змог пасадзіць палаючы верталёт.

Мікалай Мачанскі — мужны чалавек

Паводле слоў Прэзідэнта, усіх, хто атрымліваў у той дзень высокія званні, ордэны, медалі, паядноўвае агульнае імкненне зрабіць краіну больш прыгожай, багатай і паспяховай, абараніць мір і ўмацаваць суверэнітэт. “Сваімі дасягненнямі, перамогамі, добрымі справамі вы ўвайшлі ў гісторыю адыходзячага года, у гісторыю краіны. Праславілі не толькі сваё імя, але й сваю малую і вялікую Радзіму”, — звярнуў увагу кіраўнік дзяржавы. Ён павіншаваў прысутных у зале і ўсіх жыхароў краіны з надыходзячым Новым годам і пажадаў, каб ён быў такім жа плённым і багатым на добрыя справы.

Турызм — кірунак перспектывы

На нядаўнім пасяджэнні Міжведамаснага экспертна-каардынацыйнага савета па турызме пры Саўеце Міністраў стала вядома: у Беларусі прапрацоўваецца Нацыянальная стратэгія развіцця турызму. Пра тое паведаміў віцэ-Прэм'ер Ігар Петрышэнка. Мяркуюцца, што за кожным з міністэрстваў, за членамі міжведамаснага савета будзе замацаваны пэўны від турызму ці пэўныя функцыі па яго развіцці. Потым пачнецца сумесная праца з Мінспорту. Перспектывы будучы акрэслівацца як на бліжэйшую, так і далёкую перспектыву — да 2035 года.

Глядзіце Каляды ў прамым эфіры

Актывістам беларускіх суполак замежжа часам не хапае ведаў пра тое, як праводзяцца беларускія народныя абрады, асабліва ў гарадскіх умовах. З прапановамі друкаваць больш матэрыялаў на гэтую тэму звяртаюцца нашы чытачы і ў рэдакцыю газеты “Голас Радзімы”. Мы, вядома ж, расказваем пра такія каштоўныя досвед. Аднак шэраг дапаможных матэрыялаў на гэты конт можна знаходзіць і ў інтэрнэце. У прыватнасці, шмат робяць для захавання й прымянення народных традыцый супрацоўнікі Музея беларускай архітэктуры й побыту — так званага Беларускага скансэна. Гэта пад Мінскам, у вёсцы Азярцо.

Там жа нядаўна, 22 снежня, святкавалі Каляды — народнае зімовае свята, якое мае прадаўніа, дахрысціянскія карані. Яно, як вядома, дастасаванае да Сонца: як толькі зімовы дзень пачынае прыбываць, то й пара Каляды святкаваць. Праўда, у нашым часе язычнікі Каляды ўвабралі ў сябе шмат сімволікі, песень з хрысціянскімі матывамі, якія складваліся пад уплывам Раства Хрыстова. На партале Выдавецкага дома “Беларусь сегодня” sb.by ды ў групах СБ ў сацсетках, можна знайсці такую абвестку “Белорусские Каляды в прямом эфире | СТРИМ”. Паспрабуйце — можа ўдасца пабачыць відэатрансляцыю ў запісе. А хто ўжо аднавіў каштоўную традыцыю продкаў, як тое робяць, напрыклад, беларусы ў Іркуцку — пішыце ў газету, дасылайце здымкі, дзяліцеся досведам: як у вас тое атрымалася.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч — паводле матэрыялаў БелТА

СПАДЧЫНА

Песні, што жывуць у душы

Тэлефільм пра фалькларыста Васіля Ліцвінку запрашае ўсіх на вячоркі

Нядаўна ў Мінску знялі тэлефільм у памяць пра Васіля Ліцвінку — арганізатара й вядучага перадачы “Запрашаем на вячоркі”, якая выходзіла на тэлеэкраны на пачатку 90-х. Мне пашчасціла працаваць побач з Васілём Дзмітрыевічам малодшым навуковым супрацоўнікам у той час, як ён загадваў навукова-даследчай Лабараторыі беларускага фальклору Беларускага дзяржуніверсітэта. Васіля Ліцвінку памятаю як шчырага збіральніка, нястомнага папулярызатара беларускага традыцыйнага фальклору. Ён жа быў вучоным-фалькларыстам, старшынёй Саюза фалькларыстаў Беларусі. У яго цяпер шмат паслядоўнікаў. Вось і я дзякуючы Васілю Дзмітрыевічу ў тых гадах таксама часам выступаў у ролі вядучага вячорак. А потым арганізоўваў ды веў перадачу “Спявай, душа!”.

На жаль, сёння Васіля Ліцвінкі з намі няма. Але засталіся яго вучні, студэнты, фальклорныя гурты. І шмат тых, хто неабякава ставіцца да традыцыйна-абрадавай культуры нашых продкаў.

М. Котаў на здымках тэлефільма

Тэлефільм “Запрашаем на вячоркі” зняў у нашы дні рэжысёр Яўген Крыцкі на спонсарскія грошы: іх даў прадпрымальнік, пісьменнік Валеры Сарока. Прыехалі на здымкі фальклорныя гурты, сярод якіх і “Суседзі” з вёскі Прылепы Лагойскага раёна, прыхільнікі Тэатра фальклору “Матуліна хата”, якім я кірую. Студэнт Андрэй Расолька раскажаў, як збіралі й збіраюць фалькларысты залацінкі народнай мудрасці, якімі з'яўляюцца песні. Распавёў, як пасярод вёскі Васіль Дзмітравіч мог кінуцца танчыць

польку разам з кабетай, як любіў спяваць песню сваёй душы: “Калі каліна не цвіла./ То не ламай каліну./ Калі ў салдатах ты не быў./ То не чапай дзяўчыну...” Пад час здымак на вулічнай спантаннай сустрэчы многія падпявалі гэту песню: яна перадаецца ў нашым народзе з пакалення ў пакаленне.

Я знаёмы з актывістамі розных беларускіх суполак у замежжы, якія спяваюць родныя песні, ладзяць абрады. Мне падумалася: вось бы аднавіць тэлецыкл “Запрашаем на вячоркі”! Можна запрашаць і замежныя беларускія гурты, здымаць праграмы за межамі Беларусі. Памагатыя ў гэтай справе, мяркую, знойдуцца. Ёсць людзі, адданыя сэрцам роднай зямлі, якія паспрыяюць зберажэнню той навуцы, якую маем ад продкаў: любіць родную зямлю, традыцыі народа, шанавачь родную мову, каб ганарыліся намі нашчадкі. Дзе б ні жыў беларус, а песню родную — памятае і спявае: “Люблю наш край, старонку гэту./ Дзе я радзілся, расла./ Дзе першы раз пазнала шчасце./ Слязу нядолі праліла...”

У якой бы краіне беларус ні жыў, а родны кут Беларусі возьме ды й прысніцца.

Мікола Котаў, фалькларыст

СВЕТАПОГЛЯД

Мастацтва сябраваць дамамі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Яна ж — аўтар ідэі, член аргкамітэта праекта #ЧытаемОнегіна, і член журы прэміі “Большая книга”, і член Савета па рускай мове пры Прэзідэнце Расіі...

Таленавітымі, высокакультурнымі, працавітымі людзьмі Беларусь з Расіяй даўно дзеліцца: Іван Фёдараў, Сімяон Палацкі, Іван Чэрскі, архіепіскап Лука Война-Ясянецкі, Валянціна Церашкова, акадэмікі Валянцін Капцюг і Валянцін Пармон, касманаўты Алег Арцём’еў і Антон Шкаплераў — ва ўсіх іх, у тысяч іншых вядомых расіян родавыя карані з беларускіх земляў. Не ўсе, аднак, ведаюць: была пара, калі паміж Вялікім Княствам Літоўскім і Масковіяй вяліся крывавыя войны, са шматлікімі ахвярамі. Тады многія нашы суцяшэннікі трапілі ў суседнюю дзяржаву — не па сваёй волі, у кайданах... Згадаем: Стэфан Еўзэбіуш Грынеўскі (па-руску: Степан Евсевич) (1843—1914), быў шляхціцам з родавага маёнтка Якубёнкі Дзісенскага павета (цяпер Віцебская вобласць, Глыбоцкі раён, Пліскі сельсавет). У 1863-м саслалі яго ў Томскую губерню за ўдзел у паўстанні Кастуся Каліноўскага. У 1868-м быў пераведзены на жыхарства ў Вяцкую губерню (цяпер Кіраўская вобласць). Там ажаніўся з рускай, і ў 1880-м у іх сям’і нарадзіўся сын Аляксандр, будучы знакаміты пісьменнік Аляксандр Грын.

Не ведаючы беларускай ментальнасці, нехта можа папракнуць

спадарыню Ядзвігу: маўляў, аддае сілы й таленты не роднаму ж народу. І ён памыліцца! Бо ад яе дзейнасці мы ўсе (рускія, беларусы, украінцы й шмат хто яшчэ) становімся багацейшымі, хай сабе й не на рублі. Беларуская нацыянальная ідэя — зусім не ў тым, каб цягнуць усё ў сваю норку, ад іншых адгароджвацца. У аснову беларускай нацыянальнай палітыкі, выказаўся днямі Аляксандр Лукашэнка, павінна быць пакладзена справядлівасць у дачыненні да людзей. А ў Ядзвігі Юферавай, я ўпэўнены, міжнацыянальнае сяброўства, талерантнасць — ад нараджэння ў крыві. Тое пацвердзіць кожны, хто маскоўскую журналістку ведае. Тры гады таму яна была ў камандзіроўцы ў Амурскай вобласці, разказвала на радыё “Эхо Москвы в Благовещенске” й пра роднае Іўе.

Тады яе, вітаючы, так прадставіў вядучы Міхаіл Мітрафанаў: “Заслужаны работнік культуры, акадэмік Акадэміі Расійскай прэсы, намесніца галоўрэда “Российской газеты” і ганаровы грамадзянін горада Іўе”. Госця гаварыла пра маленькі гарадок у Заходняй Беларусі, што ганарыцца: “Мы, вось дзяспара, тыя, хто нарадзіўся ў Іўі, пару гадоў таму паставілі, мне здаецца (можа быць у некага й ёсць) адзіны ў свеце Помнік талерантнасці. Яўрэі, татары, праваслаўныя, каталікі... У Іўі вельмі вялікая татарская абшчына, была ў савецкі час адзіная мясцов. Да вайны жыло шмат яўрэяў: было тры синагогі. Калі я сябрам кажу, што я, каталічка, нарадзілася ў царкве, кажуць — гэта немагчыма. Ды сапраўды ж так!”

У 1995-м у Іўі царкву адкрылі ў былым радзільным доме.

Тады маці й паказала ёй, ля якога вакна дачушка нарадзілася. І шмат іншых людзей там пабачыла свет. Тады ж з’явілася думка: зрабіць Помнік талерантнасці. Гэта чатыры стэлы — як сімвал таго, што ўсім трэба жыць у міры й згодзе. Помнік адкрылі ў 2012 годзе. Разказваючы пра тое, расіянка з беларускага Іўя дадае, што ўсюды цяпер важныя мір ды згода: і ў прыныцы, і ў сваёй прафесіі, і ў жыцці... А чатыры стэлы — гэта знак згоды яўрэяў, праваслаўных, каталікоў і мусульман. Журналістка прыводзіць прыклады таго, што ў Іўі на самой справе канфесіі не спаборнічаюць, нацыянальнасці — таксама. І гаворыць: “Знайдзіце месца і час для дыялогу ў галаве і ў душы”.

Пра шляхі дыялогу, пошукі згоды, паразумення ў няпростых пытаннях беларуска-расійскай інтэграцыі гранічна шчыра размова ішла на нядаўняй сустрэчы Прэзідэнта з прадстаўнікамі расійскай медыясупольнасці ў мінскім Палацы Незалежнасці. З яе вынікае: нельга ставіць знак роўнасці паміж такімі паняццямі, як роднасць беларусаў з рускімі (крэўная, моўная, культурная, духоўная...), наша гістарычная блізкасць — і дзяржаўнасць, незалежнасць, суверэннітэт. Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што ён у свой час уносіў мноства прапановаў па развіцці Саюзнай дзяржавы, ды не ўсе былі ўспрыняты расійскім бокам, а цяпер зноў пачалі ўзнімацца тыя пытанні, але схематычна,

Ядзвіга Юферава

пры тым блытаецца палітыка й эканоміка. “У імя чаго? Навошта раптам цяпер...” — пытаў у прадстаўнікоў расійскай медыясупольнасці Прэзідэнт. А пытанне, на мой погляд, можна ж адрасаваць усім, хто намагаецца, як кажуць, не заўважаць межаў: як дзяржаўных, так і нацыянальных, а таксама этычных. Хто лічыць, нібыта Беларусь з’явілася на палітычнай карце свету “ніадкуль”, проста з балота, дзякуючы рэвалюцыі, Маскве, бальшавікам...

У Беларусі даўно ўмеюць жыць побач, сябруючы дамамі, людзі розных веравызнанняў і нацыянальнасцяў. Каб сябраваць — нам не трэба, каб усе жылі абавязкова ў адным доме (казарма, камуналка, інтэрнат?) альбо хадзілі ў адну царву. Мастацтва сябраваць дамамі грамадзяне Рэспублікі Беларусь, незалежнай дзяржавы ў цэнтры Еўропы, асвоілі даўно, і каштоўным досведам гатовы дзяліцца з іншымі. Але свой дом аддаваць нават родным людзям — ці ж разумна?

Іван Ждановіч

Помнік талерантнасці адкрылі ў Іўі ў 2012 годзе

ФАРБЫ СВЯТА

“Ёлачка” на роднай мове

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Загадчыца аддзела культурна-адукацыйнай работы Купалаўскага музея Вольга Пархімовіч лічыць, што вельмі важна ў пераднавагодні дні расказаць дзецям пра народныя традыцыі: каб яны іх ведалі, шанавалі. Калегі Вольгі падрыхтавалі й лялечны спектакль “У пошуках Снягуркі”. І Снягурка тая таксама падалася маленькім гасцям незвычайнай: вучыла дзяцей вымаўляць новыя беларускія святочныя словы, а пажаданні прымала — толькі на беларускай мове. Дзед Мароз, як звычайна, прыйшоў з падарунка-

мі. Арыгінальную аўтарскую праграму ў той дзень у музеі Янкі Купалы паглядзелі 50 дзяцей-сірот з дзіцячых дамоў сямейнага тыпу з Магілёўскай і Віцебскай абласцей, а таксама юныя мінчукі з прыёмных і шматдзетных сем’яў. Прыехаць у Мінск, наведацца ў музей Янкі Купалы ім дапамог Беларускі дзіцячы фонд.

Музей, нагадаем, — у самым цэнтры сталіцы, на беразе рэчкі Свіслачы: на тым самым месцы, дзе раней стаяў дом беларускага Песняра. Там ён жыў з сям’ёй з 1927 па 1941 год: вайна прымусіла Янку Купалу пакінуць Мінск, і дадо-

му ён ужо не вярнуўся. Дзеці змаглі на свае вочы пабачыць асабістыя рэчы пісьменніка, кнігі, дакументы, а таксама шматлікія карціны мастакоў, выявы скульптураў, прысвечаныя Янку Купалу. Гасцям разказалі, што музей размешчаны ў парку імя Янкі Купалы, дзе ўстаноўлены помнік паэту. І што Літаратурная прэмія імя Янкі Купалы ў наш час прысуджаецца штогод беларускім творцам — за лепшыя паэтычныя й драматычныя творы.

Каля 40 дзяцей з дзіцячых дамоў сямейнага тыпу Магілёўскай і Віцебскай абласцей напярэдадні навагодніх свя-

Намесніца дырэктара Беларускага дзіцячага фонду Ірына Чарнякова з дзецьмі на свяце

Ці ведаеце вы, што аўтарам самога верша “Ёлачка” была наша суцяшэнніца: Раіса Кудашава? Гэта яе верш быў надрукаваны ў расійскім часопісе для дзяцей “Малютка” напярэдадні Новага 1903 года і пазней стаў папулярнаю песенькай. Нарадзілася ж Раіса Адамаўна ў 1878 годзе (сёлета — 130-я ўгодкі!) у Маскве. Паэтка была з нараджэння... княжэю Гедройц (а гэта — княжацкі род з зямель Вялікага Княства Літоўскага). Нарадзілася ў сям’і Адама Гедройца, які працаваў чыноўнікам на Маскоўскім паштамце, і ягонай жонкі Соф’і (у дзявоцтве Халмагорава). Музыку да верша “Ёлачка” ў 1905-м напісаў аграном і аматар музыкі, прыбалтыйскі

немец Леанід Карлавіч Бекман. Праз гады, ужо ў 30-я, песня стала папулярнай у СССР. Інтэрнэт падказвае: сам старшыня Саюза пісьменнікаў Аляксандр Фадзееў, калі даведаўся, што за прасільніца прыйшла да яго на прыём (у 50-я гады), распарадзіўся адразу ж прыняць аўтарку “Ёлачкі” ў творчы саюз, аказаць ёй дапамогу — бо Раіса Адамаўна, працуючы ў бібліятэцы, жыла ў беднасці. Дарэчы, княжна Гедройц і замуж выйшла за князя — Кудашава, у якога ў маладосці прызноўвала губернанткай. Раіса Адамаўна памерла ў 1964 годзе, пахаваная на Пятніцкіх могілках у Маскве, і на помніку надмагільным ёсць першы радок знакамітай песні.

таў змаглі пабываць у Брэсце ды ў памесці Дзеда Мароза ў Белавежскай пушчы. Акцыя Беларускага дзіцячага фонду “Нашы сэрцы — дзецям” працягнулася ў дзіцячых аддзяленнях бальніц Мінска: у Рэспубліканскім дзіцячым кардыялагічным цэнтры РНПЦ “Кардыялогія”, дзіцячым аддзяленні апэкаў гарадской клінічнай Бальніцы хуткай медыцынскай дапамогі, дзіцячым аддзяленні РНПЦ псіхічнага здароўя, дзіцячым траўматалагічным аддзяленні 6-й гарадской клінічнай бальніцы ды

іншых. Намесніца дырэктара Беларускага дзіцячага фонду Ірына Чарнякова лічыць: самае галоўнае для дзяцей у перадавагодні дні — гэта радасць, цеплыня блізкіх людзей і падарункі. Адчуванне чароўнасці Калядна-Навагодніх дзён хворым дзецям дарылі вакальна-тэатральная студыя “Ле-Мары”, валанцёрскі клуб “Слон” Беларускага дзяржуніверсітэта культуры й мастацтваў, валанцёрскі клуб “Міласэрнасць” Беларускага дзяржаўнага педуніверсітэта імя Максіма Танка.

Ганна Лагун

ДОБРЫЯ СУСЕДЗІ

Латвійскаму народу ў дар

Актывісты Саюза беларусаў Латвіі ўрачыста перадалі 7-метровы беларускі вышываны ручнік Прэзідэнту гэтай краіны Раймандсу Веёнісу

Пра вялікі супольны “ручніковы” праект Саюза беларусаў Латвіі, этапы ягонай прыгожай рэалізацыі не раз пісала газета “Голас Радзімы”. Падрабязна пра задуму расказаў на самым пачатку справы Барыс Піскуноў, намеснік галоўнага рэдактара газеты беларусаў Латвіі “Прамень” (“Родныя сэрцу ўзоры” — ГР, 22.06.2016). Сутнасць жа ініцыятывы такая: ва ўсёх 15-і аб’яднаннях, што ўваходзяць у Саюз беларусаў Латвіі, лепшыя майстрыхі супольна, па чарзе вышывалі сяміметровы лянны Ручнік.

Як вядома, у беларускай культуры вельмі важнае месца займаюць ручнікі. Цесна й непарыўна спалучаны яны з народнымі традыцыямі. Не раз пра тое пісалі й беларускія паэты. Скажам, у творцы з глыбінкі Аркадзя Нафрановіча (які жыў у мястэчку Камаі Пастаўскага раёна, працаваў там настаўнікам) ёсць пра ручнікі такія вершаваныя радкі: “На іх ад розных бед замовы, / Ва ўсе часы для нас яны — / Як сімвал матчынай любові, / Як знак людское дабрыві”. У побыце беларусаў ручнікі й сёння — заўсёды побач, да таго ж па-ранейшаму выконваюць разнастайныя абрадавыя функцыі. Ручнікамі, мы ж ведаем, спрадвеку ўпрыгожваюць чырвоны кут з абразамі ў хатах, у ручнік загорваюць дзіця пры хрышчэнні, ручнік завязваюць цераз плячо свату на вяселлі, хлебам-соллю на ручніку сустракаюць маладых з царквы, ручнік даюць як абярэг у падарожжа, на ручніках і праводзяць чалавека ў апошні шлях — апускаюць у магілу труну...

У ручніках нашых, варта прыгледзецца, пераважаюць геаметрычныя ўзоры, у асноўным ромбы: гэта старажытная выява Зямлі-маці ды ўрадлівасці. А маленькія ромбы азначалі заклінанні-пажаданні пра добры ўраджай, маленне пра ўдачу, здзяйсненне

жаданняў. Дарэчы, на сучасным Дзяржаўным сцягу Беларусі таксама ж адлюстраваны гэты арнамент. Усе вышыўкі на беларускіх ручніках выконваюцца чырвоным колерам на белым фоне, бо чырвань — гэта знак Сонца, а значыць і Жыцця.

Рыхтуючыся да 100-годдзя Латвійскай Рэспублікі, а таксама 15-годдзя Саюза беларусаў Латвіі, 15 культурна-асветніцкіх таварыстваў СБЛ вырашылі супольна вышыць ручнік — як дар Латвіі, як сімвал дружбы й яднання нашых народаў. Сумесна са спецыялістамі з мінскага прадпрыемства “Тэатральныя майстэрні” ініцыятары праекта распрацавалі як ідэю вышыўкі, так і арнаменты малюнкаў, спланавалі размяшчэнне іх на сяміметровым палатне. Майстрыхі з розных беларускіх суполак вышылі на ім сваю назву і горад пражывання, змясцілі беларускі арнамент. Праца гэтая карпатлівая ішла два гады, і за яе ходам пільна сачыла ўся беларуская дыяспара.

І вось 27 кастрычніка, на заключнай імпрэзе Дзён бела-

Раймандс Веёніс прымае ў дар беларускі ручнік

рускай культуры ў Латвійскай нацыянальнай бібліятэцы, Ручнік упершыню быў разгорнуты ва ўсёй сваёй прыгожасці перад шырокай публікай. Тады ва ўсхваляванай цішыні Станіслаў Валодзька, беларускі паэт з Даўгаўпілса, прачытаў свой верш, прысвечаны гэтай падзеі. А 23 лістапада, калі праходзіў Латвійскі форум нацыянальных меншасцяў “Ад інтэграцыі да аб’яднанага грамадства”, у Прэзідэнцкім палацы адбылася ўрачыстая перадача Беларуска-

га Ручніка латышскаму народу — як сімвалічнага пажадання міра і дабрабыту яму, а таксама ў гонар 100-годдзя Латвійскай Рэспублікі, 15-годдзя Саюза беларусаў Латвіі. Дар ад латышскіх беларусаў прымаў Прэзідэнт Латвіі Раймандс Веёніс. Беларускаю дэлегацыю на ўрачыстасці ўзначальвалі старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова і аўтар ідэі Алёна Лазарава. У склад святочнай дэлегацыі ўваходзілі прадстаўнікі таварыстваў “Уздым” (Даўгаўпілс), “Прамень” (Рыга), “Спатканне” (Екабілс), “Мара” (Ліепая).

Прэзідэнт шчыра і сардэчна падзякаваў актывістам Саюза беларусаў Латвіі за цудоўны падарунак. Ён пры тым адзначыў, што беларусы жывуць у Латвіі на працягу многіх стагоддзяў, і гэтая зямля ім — не чужая. Што беларусы — сумленныя працаўнікі, а таксама й добрыя суседзі. Раймандс Веёніс выказаў упэўненасць, што і надалей у нашых народаў будуць добрыя ўзаемаадносіны, пажадаў усім прадстаўнікам беларускай дыяспары ў Латвіі здароўя і дабрабыту.

Алёна Міцкевіч, член праўлення Саюза беларусаў Латвіі

Ад рэдакцыі. Спецыялісты мяркуюць: у мінулым, верагодна, ручнік сам па сабе быў своеасаблівым язычніцкім абразом, магчымым сімвалам роду, сям’і, з дапамогай якога мацаваліся павязі беларусаў з нашчадкамі ды продкамі. Гэтыя ручнікі пераходзілі з роду ў род, з пакалення ў пакаленне. У многіх беларускіх сем’ях такая традыцыя захоўваецца й сёння.

Увогуле ручнік — гэта, можна сказаць, цэлы Сусвет розных сімвалаў, знакаў, значэнняў, сэнсаў. А паэт Змітрок Марозаў выказаўся так: “Саматканяя ручнікі: / Радасць, смутак, бяссонне вёсак. / Размаўляюць са мной вякі, / Пакаленні людскія, лёсы. / Неба весняга жаўрукі / І валожкавая прахалода... / Саматканяя ручнікі — Твор крынічнай душы народа”.

З 28 мая 2016 года Ручнік са сталіцы Латвіі пачаў шлях па розных гарадах краіны: Ліепая, Вентспілс, Даўгаўпілс, Екабілс, Елгава, Рэзэкнэ, Краслава, Прэйлі, Віляны, Дагда, Лудза, Зілупэ, Ліваны.

Калі ішла праца над беларускім Ручніком, то сябры з СБЛ паведамлялі ў рэдакцыю: паралельна будзе рабіцца і другі аналагічны Ручнік. Меркавалася, што ён, гатовы, будзе падараны ў адзін з музеяў Беларусі. Так што — чакаем навін з Латвіі.

ЛІТАРАТУРНЫЯ МАСТЫ

Вянок, які звываў Майроніс

Літва і Беларусь паядналіся ва ўзнаўленні, перастварэнні спадчыны славуага літоўскага паэта

Майроніс (Йонас Мачуліс) — класік літоўскай літаратуры. Нарадзіўся ў 1862 годзе, памёр у Каўнасе ў 1932-м. Першы верш надрукаваў у 1885-м: “Літоўскі раб”. Першая кніга — “Гісторыя Літвы, альбо Апаваданні пра літоўскае мінулае”. Вучыўся ў Пецябурзе. Як на паэта ўплыў на Майроніса мелі многія класікі рускай і польскай літаратуры, у тым ліку — і звязаныя з Беларуссю Адам Міцкевіч, Юзаф Крашэўскі, Юліуш Славацкі. Літоўскі класік — аўтар вершаванай гістарычнай трылогіі: “Смерць Кейстута”, “Вітаўт у крыжакоў”, “Вітаўт — кароль”. І хаця можна лічыць, што беларуска-літоўскія сувязі гістарычна знаходзяцца на высокім узроўні развіцця, аднак творчасць Майроніса не надта

прывабіла раней беларускіх перакладчыкаў. (Магчыма, таму, што паэт, лібрэтыст быў яшчэ й тэолагам, каталіцкім святаром, а ў савецкі час літаратурнай творчасці такіх асобаў не надавалася вялікай увагі. — Рэд.) Цяпер жа ў Вільнюсе падрыхтавана да выдання кніга вершаў славуага паэта, пераствораных на беларускую мову.

Ініцыятар кніжнага праекта — літоўскі дзіцячы пісьменнік, публіцыст, перакладчык Вітаўтас Жэймантас, які да ўсяго — і сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі. Доўгі час ён супрацоўнічаў з газетай “Звязда”, нават пазіцыянаваўся як уласны карэспандэнт выдання ў Літве. Вітаўтас даследуе гісторыю беларуска-літоўскіх літаратурных сувязяў, напісаў вялікі цыкл нарысаў пра павязі персанажаў беларускай гісторыі з Літвой, Вільнюсам, збіраецца выдаць кнігу на гэтую тэму.

Ідэя выдання спадчыны Майроніса па-беларуску, як расказвае сам спадар Жэймантас, нарадзілася ў яго ў Мінску, калі ў 2017-м Выдавецкі дом “Звязда” правёў “круглы стол” па пытаннях беларуска-літоўскіх літаратурных стасункаў. Тады да размовы далучыліся дырэктар выдавецтва “Адукацыя і выхаванне” публіцыст Мікалай Супрановіч, паэт і перакладчык Алесь Бадак, галоўны рэдактар часопіса “Вясёлка” Уладзімір Ліпскі, паэтэса Юлія Алейчанка, намеснік старшыні Беларускага Саюза мастакоў Юры Хмыроў. Ад Літвы ўдзельнічалі аташэ па культуры Амбушэды Літвы ў Беларусі Міндаўтас Габрэнас, дырэктар выдавецтва “Тры зорачкі” Яронімас Лауцюс і сам Вітаўтас Жэймантас. Тады й прагучалі вершы Майроніса ў перакладзе на беларускую мову Юліі Алейчанкі, Яны Явіч, Вікторыі Радунь-Саротнік. “З пера-

кладчыцамі й пачалося найперш маё абмеркаванне тэмы выдання Майроніса па-беларуску, — гаворыць Вітаўтас Жэймантас. — У Вільнюсе кансультам у маіх клопатах па перастварэнні спадчыны літоўскага класіка на мову Купалы стала добрая знаўца беларускай літаратуры спадарыня Альма Лапінскене. Яна ж нагадала, што Майроніса раней перакладаў на беларускую мову Рыгор Барадулін. І дапамагла знайсці публікацыі тых перакладаў...” Некаторыя новыя перастварэнні вершаў Майроніса друкаваліся ў беларускай літаратурна-мастацкай перыёдыцы апошнім часам.

Цяпер кніга Майроніса “Вянок з руты” — на літоўскай і беларускай мовах — падрыхтавана да друку. Перакладчыкі — Юлія Алейчанка, Валерыя Радунь-Саротнік, Яна Явіч, Рыгор Барадулін. У дадатак да твораў класіка ў выданне ўвайшлі

СИЛА ВЕРЫ

Краевугольны камень — Бацькаўшчына

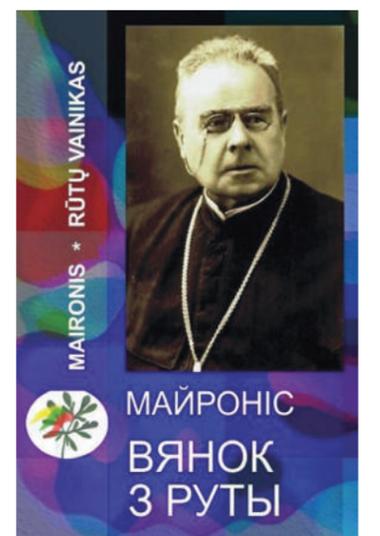
На Сусветным архітэктурным фестывалі ў Амстэрдаме драўляная беларуская царква ў Лондане прызнана пераможцай у катэгорыі “Найлепшы рэлігійны будынак”

Інфармагенцтва БелТА, падаючы навіну, спасылалася на лонданскае архітэктурнае бюро Spheron Architects, супрацоўнікі якога — аўтары праекта. Беларуская грэка-каталіцкая (уніяцкая) царква Святога Кірылы Тураўскага ў Лондане яшчэ й Храм-помнік ахвярам трагедыі на Чарнобыльскай АЭС. Узведзена ля Беларускай каталіцкай місіі ў Лондане ў 2016 годзе, і гэта першы драўляны храм Лондана з 1666 года.

Як распавядаў калегам з партала тут.бай святар Беларускай каталіцкай місіі ў Англіі айцец Сяргей Стасевіч, больш за паўстагоддзя ў Беларускай цэнтры адбываюцца набажэнствы па-беларуску. Царквы ж не было, і ранейшы кіраўнік місіі айцец Аляксандр Надсан падтрымаў Сяргея ў жаданні яе ўзвесці. Архітэктар “Бог паслаў нам у асобе Рафаэля Со, які зайшоў нека павітацца па-суседску, а ўрэшце прыняў хрост у нашай царкве ды стаўся беларусам паводле духу”. Малады лонданскі архітэктар кітайскага паходжання Цзыўай Рафаэль Со, каб адчуць беларускую архітэктурную прыязджаў у Беларусь і знаёміўся з аўтэнтчнымі драўлянымі царквамі.

У тэксце “Напамін пра Бацькаўшчыну” (ГР, 18.02.2016) мы пісалі: “Камень з прыдзвінскага мястэчка Друя паклалі ў падмурак беларускай царквы ў Лондане”. Гаворка — пра касцёл Святой Тройцы, якому больш за 370 гадоў. Храм з часам перайшоў да ордэна марыянаў, і якраз там нараджалася менавіта беларуская каталіцкая культура. Пра намоленае месца згадалі супляменнікі ў Лондане, калі ўзводзілі храм: 7 лютага быў асвечаны краевугольны камень царквы.

Рыгор Гарэшка

Вокладка кнігі

прадмова Вітаўтаса Жэймантаса, рэпрадукцыі выяў розных гістарычна-літаратурных матэрыялаў, прысвечаных жыццю й творчасці Майроніса. Ёсць спадзяванне: кніга пабачыць свет ужо сёлета. А яе першыя прэзентацыі пройдуць на кніжных выставах-кірмашах у Мінску й Вільнюсе на пачатку 2019 года.

Сяргей Шычко

НОВЫЯ ТРАДЫЦЫ

На Волзе — з беларускім акцэнтам

Стварыць своеасаблівы даведнік беларусаў, для якіх Самарская вобласць стала другой радзімай, — такую ініцыятыву вылучылі нашы супляменнікі ў Самары, праводзячы ў чарговы раз конкурс-фестываль мастацтваў “Беларусь — мая песня!”

Беларускі конкурс-фестываль мастацтваў “Беларусь — мая песня!” — з ліку тых, што займаюць асаблівае месца ў культурным жыцці Самарскай вобласці Расіі. Шмат прыхільнікаў і сяброў мае творчы форум — як на самарскай зямлі, так і ў іншых рэгіёнах Расіі, за межжы: бо з 2015-га набыў статус міжнароднага. Дзякуючы конкурсу-фестывалю, які ўключае й завочны адборачны тур, паўдзельнічаць у ім, далучыцца да самабытнай беларускай культуры змаглі сёлета творчыя калектывы, юныя салісты з Масквы, Армавіра, Томска, Мінска й Бабруйска, ды яшчэ Ляввіі, Малдовы, Украіны... Асабліва шырока прадстаўлена была ў конкурсных праграмах Самарская вобласць, у тым ліку й сяло Борскае. Дарэчы, у гады Вялікай Айчыннай вайны ў ім для эвакуяваных дзяцей з Беларусі, Ленінграда, іншых месцаў быў адкрыты дзіцячы дом — працаваў аж да 1954 года. Так што й праз яго беларусы, выхадцы з Беларусі апынуліся на самарскай зямлі — пра тое цяпер ведае актыў Самарскай абласной грамадскай суполкі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”.

Рыхтуючы сёлетні творчы форум “Беларусь — мая песня!”, сябры моладзевага аддзялення суполкі выступілі з ініцыятывай: стварыць своеасаблівы даведнік беларусаў, для якіх Самарская вобласць стала другой радзімай. Запісаны першыя

сямейныя гісторыі пра тое, як нашы суайчыннікі прыжываліся на берагах Волгі. Наталля Фаміна, вядомая ў Самары журналістка, распавядае: “Першай з нашых у Самары пусціла карані прабабуля мая, Ганна Вайцэхойска: у 1914-м з двума братамі ледзь не пехатою прыйшла ў Самару з Гродна. Беглі ад голаду, ад вайны. Як Ганна пазнаёмілася з будучым мужам — таго не ведаю. Ён быў відны жаніх: служыў на чыгунцы, нядрэннае жалаванне... У 1924-м нарадзілася мая бабуля, дзяўчынка Лёля. У ліпені 1941-га, ведаю, арыштавалі прадеда: за перапіску са сваякамі з Беларусі, якая была на той час акупаваная. Паўгода прабабка не ведала пра яго лёс нічога, потым ён уначы, нечакана, з’явіўся на парозе, дзе ўпаў і памёр, ледзь дачакаўшыся, калі адчыняць дзверы... Мая будучая бабуля ў 1945-м заканчвала інстытут, калі на танцах у Доме афіцэраў пазнаёмілася з маім будучым дзядулем. Дзед быў ваенны лётчык, камандзіраваны на пасаду вайсковага прадстаўніка пры Заводзе імя Фрунзе. У 51-м нарадзілася мая мама”.

Свой непаўторны шлях у Самару мелі родныя, блізкія многіх удзельнікаў адборачнага тура фестывалю “Беларусь — мая песня!”, які 18 лістапада праходзіў у абласным Доме дружбы народаў. А ў зале панавала дзіўная атмасфера свята й цяплыні, дружбы і аднання, ветлівасці й гасцінасці. “Тэматыка фестывалю

сёлета ярка выражаны патрыятычны характар — бо ў 2019-м будзе адзначацца 75-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, — гаворыць прэзідэнт суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глуская. — У намінацыі “Мастацкае слова” гучалі творы беларускіх класікаў

іншых класікаў беларускай літаратуры, а таксама вершы Міхаіла Матусоўскага і Мікалая Флёрава, Віктара Качаткова і Таццяны Лаўровай, Уладзіміра Высоцкага ды іншых паэтаў.

З вялікай любоўю да Беларусі чытаў верш Ніла Гілевіча “Я — беларус” навучэнец 176-й самарскай школы Мацвей Са-

год у конкурсе ўдзельнічаюць і прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў — як сваю культуру зберагаюць, так і з цікавасцю вывучаюць культуру беларускую. У намінацыі “Харэаграфія” было прадстаўлена больш за 20 нумароў. І больш за 80 песенных кампазіцый спаборнічала ў намінацыі “Вакальнае мастацтва”. Сярод іх — кранальная песня “Балада” (спяваў заслужаны вакальны ансамбль “Каданс”) з такімі словамі: “Барані сцяжынку там, дзе мы хадзілі./ Дзе спявала наша зорная вясна./ Барані каханне, барані Радзіму./ Барані святую: ў нас яна адна...”. Песню “Полька беларуская” выканаў гурт “Сузор’е”. Гучалі таксама іншыя песні пра Беларусь: “Беларусачка”, “Зямля з блакітнымі вачамі”, “Жытнёвае поле”... Дарэчы, Ірына Глуская ў захапленні, як цудоўна й на чыстай беларускай мове выканалася песню “Зямля з блакітнымі вачамі”, прадставіўшы вакальны й сцэнічны вобраз чароўнай беларусачкі, Аіда Акперова — дзяўчына з азербайджанскай сям’і.

Свята беларускай культуры на Самарскай зямлі завяршылася. А ўзнагароджанне лаўрэатаў Беларускага фестывалю мастацтваў “Беларусь — мая песня!” пройдзе пад час канцэртнай праграмы “Свята разам з сябрамі”: яе складуць лепшыя конкурсныя нумары творчага форуму. Арганізуе і правядзе канцэрт у хуткім часе суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000”.

Танец “Беларускія зоркі” выконвае харэаграфічны калектыв “Мозаіка”

і сучасных паэтаў, а ў намінацыі “Вакальнае выканальніцкае мастацтва” была асобная тэма, прысвечаная памяці знакамітага кампазітара Ігара Міхайлавіча Лучанка”. Больш за 50 паэтычных нумароў прагучала са сцэны адборачнага тура — гэта былі творы пра вайну Янкі Купалы і Якуба Коласа, Максіма Танка і Аркадзя Куляшова, Петруся Броўкі ды

калоў. Журы, прысутныя ў зале гледачы дзякавалі выканаўцу, яго настаўніцы Алене Аляксееўне Балвашэнкавай за такое выкананне працяглымі апладысментамі.

Заснавальніца фестывалю Ірына Глуская звяртае ўвагу й на харэаграфічныя гурты — яны здзіўлялі журы адметнымі пастаноўкамі беларускіх народных і эстрадных танцаў. Што-

ЦЁПЛАЯ ІМПРЭЗА

З мамы пачынаецца Айчына

Шматдзетныя мамы, актывісткі абласной суполкі беларусаў былі ўшанаваныя на свята ў Самары

У многіх краінах штогод адзначаюць Дзень Маці. У Беларусі, ведаю, ён прымеркаваны да Пакроваў і адзначаецца 14 кастрычніка, а ў Расіі — у апошнюю нядзелю лістапада. Цёпла, душэўна, з чаюваннем і прысмакамі напярэдадні ў Савецкім унутрыгарадскім раёне Самары ўшаноўвалі шматдзетных мам, у тым ліку й беларусак.

Урачыстасць праходзіла 23 лістапада ў Палацы ветэранаў. Беларускую суполку “Руска-Беларускае Братэрства 2000”, адзначыла яе кіраўніца Ірына Глуская, прадстаўлялі Святлана Сакалова (у яе два сыны й дачушка Ірышка), Таццяна Даутава (мама трох сыноў), Кацярына Глубінец-Дружыніна (у яе два сыны й дачка Лізавета): “У гэтых таленавітых мам і дзеці таленавітыя: удзельнічаюць у нашых імпрэзах”. Уладзіслаў Даутаў, Ірына Сакалова і Лізавета Глубінец не раз былі лаўрэатамі розных міжнародных, усерасійскіх, рэгіянальных фестывалю-конкурсаў. І на гэты раз Ірына Сакалова спявала ў святочным канцэрце песню “Дзяўчыначка-беларусачка”, Лізавета Глубінец — лірычную “Мама” (Богомолица).

Віншаваў мам з Днём Маці кіраўнік Адміністрацыі раёна Вадзім Барадзін, уручаў ім падзячныя лісты — за

Беларускія мамы Самарскай вобласці на святочнай імпрэзе

мацярынскую працу ды ўмацаванне сямейных традыцый. Ірыне Глускай дэпутат Дзрждумы, Герой Расіі Ігар Станкевіч уручыў Памятны знак “За участие в проведении чемпионата мира по футболу 2018 года в городе Самара”, а Вадзім Барадзін — віншавальны адрас, падарунак і букет кветак. “Ірына Міхайлаўна ўзнагароды — заслужыла! — рада за яе Іна Сухачоўская, мастацкая кіраўніца беларускага вакальнага ансамбля “Каданс”. — Яна,

між сабою кажам, галоўная мама для ўсіх сяброў нашай беларускай суполкі. Вельмі рада я й за матуль нашых салістак, якія былі адзначаны”.

Прыемным сюрпрызам для беларускіх прадстаўніц на ўрачыстасці стала знаёмства з Наталляй Малыгінай, якая ладзіць конкурс для шматдзетных мам “Місіс Самарская губернія”. Сама выходзіць траіх дзяцей, мае тытулы “Місіс Паволжа 2016”, “Місіс фота” конкурсу “Місіс Расія 2016”, да таго ж уладальніца прэміі “Жанчына-кіраўнік 2017” у намінацыі “Творчасць і крэатыў”. А між тым Наталля Станіславаўна мае беларускія родавыя карані па бацьку — наша супляменніца, да таго ж у яе шмат сваякоў па Беларусі — у розных гарадах. Сама яна вельмі любіць Беларусь, а яшчэ ёй “вельмі прыемна, калі табе дзякуюць за тое, што ты мама”.

Паласа падрыхтавана паводле допісаў у рэдакцыю пазаштатнага карэспандэнта Мікалая Бойкі

ПАЗІЦЫЯ

Помнім. Шануем. Ганарымся

Суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000” прадставіла жыхарам Самары канцэртную праграму “От героев былых времен...”

У Расіі штогод адзначаецца Дзень герояў Айчыны, а Самарская абласная суполка “Руска-Беларускае Братэрства 2000” шмат увагі надае мерапрыемствам патрыятычнай скіраванасці. 9 снежня беларусы вобласці ўшаноўвалі Герояў Айчыны, зладзілі канцэрт лаўрэатаў абласнога патрыятычнага шматнацыянальнага Фестывалю-конкурсу мастацтваў, што праводзіцца ў Самары. На канцэрце быў зроблены акцэнт: гераічныя старонкі ў гісторыю Расіі ўпісалі таксама й беларусы, выхадцы з Беларусі.

Як вядома, Самару і Беларусь звязваюць шматлікія лёсы людзей, повязі дружбы і ўзаемадапамогі, якія гартваліся ў гады Вялікай Айчыннай вайны. У канцы чэрвеня 1941-га ў тагачасны Куйбышаў эвакуявалі важныя заводы: авіяматорны №459 з Магілёва і самалётбудуўнічы №453 з Мінска. У ноч на 27 чэрвеня пачалася эвакуацыя Мінскага вагонрамонтнага завода імя А. Мяснікова: частка рабочых працавала пазней на такім жа заводзе ў Куйбышаўе, іншыя — на станцыі Батракі Куйбышаўскай чыгункі (цяпер станцыя Октябрск). А пасёлак Гур’еўка Барышкага раёна (з 1943 года — Ульянаўская вобласць) стаў адным з паволжскіх цэнтраў швейнай прамысловасці, атрымаўшы абсталяванне фабрык “Камінтэрн” з Гомеля і “Прафінтэрн” з Віцебска: там стварылі Гур’еўскую швейную фабрыку №4. На пачатку 1942-га там шлылася больш за 3 млн адзінак абмундзіравання ў год. У цэлым на 1 чэрвеня 1942-га ў вобласць было эвакуявана 17,3 тысяч жыхароў Беларусі.

ПАЛІТРА ДЫЯСПАР

Афіцэры “Белай Русі”

Тры гады ў Самары дзейнічае суполка, якую стварылі афіцэры запасу — выхадцы з Беларусі

Удзельнікі свята ў абласным Доме дружбы народаў

У Доме дружбы народаў Самарскай вобласці прайшло свята з нагоды 3-годдзя ўтварэння Самарскай рэгіянальнай арганізацыі па захаванні й развіцці самабытнай беларускай культуры “Белая Русь”. Гэтую суполку стварылі афіцэры запасу — выхадцы з Беларусі, якія служылі Радзіме 30 і больш гадоў, закончылі службу ў Самары. Да суполкі далучаюцца іншыя беларусы вобласці, якія імкнуцца падтрымліваць сувязі з гістарычнай радзімай, захоўваюць беларускую мову, культурныя традыцыі.

Перад канцэртамі ладзіцца круглы стол “Праблемы захавання роднай культуры ў сучасных умовах”, у якім паўдзельнічалі кіраўнікі нацыянальна-культурных аб’яднанняў, прадстаўнікі Дома дружбы народаў, госці з Беларусі. Адкрываў яго намеснік дырэктара ДДН Пётр Сучкоў, а кіраўнік рэгіянальнай

грамадскай арганізацыі “Саюз народаў Самарскай вобласці” Расціслаў Хугаеў адзначыў: суполка “Белая Русь” актыўная ў стварэнні “Беларускай хагы” ў Парку дружбы народаў. Старшыня праўлення суполкі Алег Ксяндзоў расказаў пра яе дзейнасць, планы на будучыню і зачытаў прывітанне, якое даслаў арганізатарам, удзельнікам і ганаровым гасцям урачыстасці Пасол Беларусі ў Расіі Уладзімір Сямашка. Дыпламат выказаў падзяку суайчыннікам за дзейнасць на карысць Бацькаўшчыны, пажадаў ім далейшай паспяховай працы на карысць умацавання беларуска-расійскіх адносін. На адрас суполкі “Белая Русь” паступілі віншаванні ад Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур (Беларусь), Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Расіі, Маскоўскага клуба беларусаў ды іншыя.

Каардынатар праектаў Асацыяцыі абароны інтэлектуальнай уласнасці “БелБренд” Аляксандр Юрага казаў пра важнасць працы нацыянальна-культурных суполак у развіцці народнай дыпламатыі. Госць з Беларусі прывёз у падарунак кнігу “Эпоха і судьба” пра Пятра Машэрава. Паўдзельнічалі ў размове таксама кіраўніца Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман” з Тальяці Людміла Дзёміна ды іншыя цікавыя людзі. Яны сышліся ў думцы: у працы НКА важна не толькі захоўваць і прапагандаваць родную мову, культуру, працаваць з моладдзю, але й актыўна супрацоўнічаць, ладзіць паміж сабою — дзеля захавання дружбы, міру й згоды паміж народамі.

Перад канцэртамі, які прадаўжаў святую праграму, можна было аглядзець выставу прадметаў побыту й культуры беларусаў, створаную актывістамі суполкі “Белая Русь”, ацаніць смак і якасць беларускіх мясных і сырных вырабаў (іх прадаставіла сетка магазінаў “Беларускія прадукты”). У ходзе канцэрта дырэктар ДДН Ігар Бураў павіншаваў усіх са святамі, зачытаў прывітанне на адрас “Белай Русі” старшыні Думы гарадской акругі Самара Аляксея Дзэгцева. На канцэрце гучалі беларускія песні ў выкананні ансамбля “Белая Русь” (ім кіруе Зоя Ксяндзова), выступалі нашы сябры: розныя самарскія гурты і салісты. А мастацкі кіраўнік ансамбля “Белая Русь”, палкоўнік запасу Віктар Мыкольнікаў прыгожа выканаў вядомаму песню Алега Газманова “Афіцэры”.

Алегу Ксяндзову — кнігі ў падарунак

З трохгоддзем суполкі нас віншавалі кіраўнікі нацыянальных культурных цэнтраў, арганізацыі з Саюза народаў Самарскай вобласці. А напрыканцы ўсе разам спявалі песню “Белая Русь”. Я падзякаваў усім, хто быў разам з намі, за шчырыя віншаванні, цёплыя пажаданні ды запэўніў: “Белая Русь” і надалей будзе актыўна працаваць у імя Бацькаўшчыны, дзеля ўмацавання дружбы паміж народамі.

На наступны дзень, 5 снежня, мы паказалі госцю з Беларусі Аляксандру Юрагу беларускі падворак і хату, што будзеца ў самарскім Парку дружбы народаў.

Алег Ксяндзоў, кіраўнік суполкі “Белая Русь”, г. Самара

На сцэне — Віктар Мыкольнікаў

ВАНДРОЎКІ

У Брэст. І да Дзеда Мароза!

Госці з Ліепай наведвалі ў Брэсце сяброў-школьнікаў, музеі горада і знакамітую Белавежскую пушчу

Чытачы газеты “Голас Радзімы” ведаюць, што актывісты Ліепайскай беларускай суполкі “Мара” імкнуцца спрыяць таму, каб у Беларусі больш ведалі пра Латвію, і наадварот. Так з’явіўся ў нас і пачаў развівацца праект “Латвія і Беларусь. Насустрэч адзін аднаму”, у якога пяты ўжо сезон. (Сябры з Ліепай дасылалі ў рэдакцыю інфармацыю, фотаздымкі пра тое, як у кастрычніку мясцовыя школьнікі ў плыні праекта, які сёлета прысвечаны Году малой радзімы ў Беларусі, наведвалі Ліепайскі занальны дзяржархіў. Там ім паказалі, як працаваць з базай дадзеных “Родасловная” (Радавод). Мяркуюцца, інфармацыя будзе карыснай для тых, хто цікавіцца родавымі каранямі, для латышскіх беларусаў. А на пачатку снежня ўдзельнікі праекта з актывістамі суполкі “Мара” пабывалі ў Ліепайскім музеі — на занятках “Вару, вару кашу...”. Ім расказалі пра традыцыі вырошчвання злакавых культур у рэгіёне Паўднёвая Курземэ, іх значэнне, выкарыстанне ў ежу. Напрыканцы заняткаў гасцей частавалі там жа згатаванай кашай са злакаў, найбольш папулярных у Латвіі: ячменю, пшаніцы, аўса й жыта. — Рэд.)

Кіруе праектам “Латвія і Беларусь. Насустрэч адзін аднаму” Жанна Буйніцкая, у ім удзельнічаюць навучэнцы ліепайскіх сярэдніх школ і мясцовага тэхнікума. Яны ж разам з актывістамі суполкі “Мара” выправіліся ў больш далёкую вандроўку: 14-16 снежня наведвалі Брэст і Белавежскую пушчу. Спачатку мы ў суправаджэнні прадстаўнікоў “Цэнтру юных маракоў з Флатылій горада Брэс-

та” пабывалі ў Брэсцкай крэпасці, у Музеі гісторыі горада. Потым дэлегацыя наведвала сярэдняю школу №1. Намесніца дырэктара па выхаванні Таццяна Цярэшчанка правяла цікавую экскурсію. Школа мае сучасны будынак — ён прыняў школьнікаў 1 верасня 2014 года. Гэта праект вядомага брэсцкага архітэктара, лаўрэата Дзяржпрэміі Валерыя Кяскевіча. Па словах Таццяны Леанідаўны, гэтая школа цяпер — адна з найвялікшых, прыгожых і арыгінальных па архітэктурнай задуме ў Беларусі. Нам паказалі бібліятэку, спартыўную, трэнажорную й актавую залы, майстэрні па апрацоўцы тканін, металаў, драўніны, столяра, розныя кабінеты. Экскурсія завяршылася выступам танцавальнага калектыву з Ліепайскага тэхнікума “Одзіня”: госці паказалі латышскія народныя танцы.

У апошні дзень вандроўкі мы наведвалі рэзідэнцыю беларускага Дзеда Мароза ў глыбіні Белавежскай пушчы — запаведнага лесу. Гэта было вельмі здорава! Рэзідэнцыю ўпрыгожваюць аздобленыя ажурнай разьбой драўляныя домікі, там навокал шмат усялякіх скульптур чароўных персанажаў. На тэрыторыі пабудаваны вятрак, чароўная студня і шэраг іншых казачных аб’ектаў. У рэзідэнцыі госці з Ліепай сустрэліся з Дзедам Марозам і Снягуркай, пазнаёміліся з героямі розных паданняў і казак. Мы мелі магчымасць загадаць 100 жаданняў — і ўсе атрымалі навагодні падарункі.

Вось такім цікавым ён у нас атрымліваецца: гэты шлях насустрэч адзін аднаму. Анжэла Фаміна, г. Ліепая. Фота аўтара.

Ліепайская дэлегацыя ў гасцях у белавежскага Дзеда Мароза

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Жыве Максімава слова

У расійскім Яраслаўлі ў чарговы раз прайшоў конкурс юных чытальнікаў “Наследзіе”, прымеркаваны да дня нараджэння класіка беларускай літаратуры

Конкурс наш — ужо традыцыйны: было больш за 150 чытальнікаў са школ і ўстаноў дадатковай адукацыі Яраслаўля й раёна: 4 гады найменшай удзельніцы! Лепшых вызначыла журы: прадстаўнікі Асамблеі народаў Расіі, члены Саюзаў пісьменнікаў, мастакоў, журналістаў Расіі, выкладчыкі школ і тэатральнага ўніверсітэта. Былі дзве намінацыі: чытанне вершаў пра Радзіму і вершаў М. Багдановіча. Многія творы гучалі ў арыгінале: спецыяльна для выступу чытальнікі вывучалі беларускую мову.

Ушанаванне пераможцаў прайшло 13 снежня ў Вялікай зале мэры Яраслаўля. Прыемна, што з кожным годам (конкурс праходзіў у 2011, 2013, 2016 гадах) усё больш удзельнікаў імкнуцца чытаць вершы Максіма Багдановіча ў арыгінале. Спецдыпламамі за тое адзначаны Дар’я Бялова (СІШ 87), Булат Кажак (СІШ 75), Соф’я Шахава (СІШ 75), Алеся Вахніна (СІШ 28), Соф’я Ласкевіч (СІШ 18), Максім Савельеў (Дом дзіцячай творчасці, Краснаперакопскі раён), Паліна Саламаха (1-я гімназія), Кацярына Крупінец (СІШ 49). Актывістка суполкі руска-беларускай дружбы “Сяброўства” Лілія Праскурава была членам журы, а яе кіраўнік Аляксандр Шнэйдэр узнагароджаў лаўрэатаў. Пераможцы атрымалі медаль і дыпломы, падарункі ад пастаяннага партнёра: гэта Яраслаўскае аддзяленне Маскоўскага індустрыяльнага банка. За тое фінансістам — вялікі дзякуй!

Кацярына Меньшыкава, навуковы супрацоўнік Музея Максіма Багдановіча, г. Яраслаўля

КОЛЕРЫ СЯБРОЎСТВА

Галерэя з нямецкім пірагом

Культурна-асветніцкае аб'яднанне нямецкай культуры “Масты” адкрыла ў Мінску галерэю “Дыялог”

Размовы за кубачкам гарбаты

Вы чулі пра сілу думкі? Ёсць нават у тэму такі пераднавагодні жарт у дарослых: дзеці вельмі шчыра вераць у Дзеда Мароза — і ён прыносіць ім падарункі. А дарослыя — сумняваюцца, таму з гадамі могуць увогуле застацца без падарункаў... Выснова? Калі вельмі моцна пра нешта марыш — тое збудзецца. У тым я ўпэўнілася на прыкладзе Вольгі Штокман: цяпер яна прымае гасцей у галерэі “Дыялог”, пра адкрыццё якой даўно марыла. Спадзяецца, што два ўтульныя пакоі на мінскай вуліцы Някрасава, 5 пераўтворацца ў своеасаблівы Цэнтр талерантнасці паміж Беларуссю і Германіяй. Назва галерэі красамойная: дыялог вельмі патрэбен у нашым жыцці. Да таго ж Вольга частуе нямецкім пірагом усіх гасцей: немцаў, беларусаў, людзей іншых нацыянальнасцяў — а такіх шмат на беларускай зямлі.

Мяне гаспадыня галерэі сустракае калі дзвярэй. Паказвае выставу, расказвае пра нямецкія народныя традыцыі, што цесна пераплятаюцца з беларускімі. Дарэчы, не выпадкова ўжо не раз у снежаньскую пару ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры ладзіліся “Беларуска-нямецкія Каляды” — сумесны праект музейшчыкаў з Інстытутам нямецкіх даследаванняў БДУ. І па фотаздымках людзей, што бачу на сцяне галерэі, ніяк не скажаш — немцы гэта ці беларусы. “Яно ж і зразумела: мы доўгі час жывём побач, і нашыя культуры вельмі падобныя, — дзеліцца назіраннямі Вольга Штокман. — Можам хадзіць адзін да аднаго ў госці, збірацца разам на розныя святы, ладзіць сумесныя гульні й забавы...” Яна ведае шмат і пра Беларусь, і пра Германію. Тут жыве, а на Нямецчыну ездзіць з 90-х, калі тое стала магчымым. Тады Вольга Ігараўна змагла ўжо ацаніць нямецкую гасціннасць: “Немцы вельмі кампанейскія. Шмат сіл і часу трацяць на тое, каб упрыгожыць і аздобіць сваё жыллё, зрабіць яго ўтульным і непаўторным. А затым збіраюць сяброў і знаёмых — на святы, выхадныя. Наогул любяць збірацца разам і адпачываць, слухаць музыку й розныя забавы. У беларусаў такой звычкі раней не было, але апошнім часам мы шмат чаму навучыліся адзін у аднаго”.

У галерэі “Дыялог” чакаюць шмат гасцей. Іх ёсць дзе прыняць: пасярэдзіне прасторных памяшканняў — доўгія сталы й лавы. Народныя традыцыі — як нямецкія, так і беларускія — ды архітэктурныя, гістарычныя каштоўнасці тут абмяркоўваюць у святочнай атмасферы і за кубачкам гарбаты. А як тут файна дзесяць! Для іх аформілі адзін з пакояў. Героі казак братоў Грым ветліва пазіраюць на нас з ілюстрацый. За вялікім сталом дзеткі могуць не толькі піць гарбату з цукеркамі, але й вучыцца маляваць, спасцігаць нямецкую мову, развіваць іншыя свае здольнасці й схільнасці. Дарэчы, Вольга Ігараўна ведае шмат нямецкіх казак і можа расказаць іх гадзінамі. Многія яна чула яшчэ ад маці й бабулі, якія былі немкамі. Як яны трапілі ў Беларусь?

Калісьці прадзед Вольгі, нямецкі падданы, пераехаў у Грузію: лепшай долі шукаў. І ў хуткім часе адкрыў на галоўнай вуліцы Ціфіліса ўласную друкарню.

З боку бацькі яе родзічамі былі немцы з Паволжа. Вольга ж нарадзілася ў Харкаве, на Украіне. Пазней, у 60-я, сям'я пераехала ў Мінск, які на той час абдуоўваўся. Маці працавала ў праектнай арганізацыі архітэктарам. А Вольга Ігараўна пасля школы закончыла Палітэхнічны інстытут — стала інжынерам-будуўніком.

Хоць нямецкую мову яна чула ад бацькоў толькі ў дзяцінстве, але ж нямецкія казкі зрабілі сваю справу. Пачала цікавіцца культурай продкаў: хто яны, адкуль з'явіліся на беларускай тэрыторыі, які след пакінулі ў гісторыі нашай краіны? У 90-я гады, як толькі ў Беларусі ўзніклі першыя нацыянальныя аб'яднанні, Вольга Штокман прыйшла ў арганізацыю “Wiedergeburt” (“Адраджэнне”): ствараць курсы нямецкай мовы. І ўпершыню паграпіла ў Германію. Тады многія немцы пачалі з'язджаць з Беларусі на Нямецчыну — яна засталася. І стварыла суполку нямецкай культуры “Масты”: бо моцна жадае знаходзіць, абдуоўваць усё тое добрае й светлае, што раней (многія стагоддзі!) злучала немцаў і беларусаў. Вось такая высакародная мэта! І дапамагае ёй спраўджацца сіла думкі.

Што злучае беларусаў і немцаў

Трымаю ў руках невялічкі часопіс, выданнем якога займалася Вольга Штокман. У ім ёсць артыкулы пра забытыя старонкі гісторыі — забытыя і немцамі, і беларусамі. Нямецкія пасяленні, вынікае з тэкстаў, з'явіліся на беларускай тэрыторыі ў часы імператрыцы Екацярыны II. Цэнтрам нямецкай дыяспары стаў Мінск

Будынак “Скарбчык” у Станькаве

(раней Менск): у ім на той час жыло больш за 2 тысячы чалавек, была цэлая Нямецкая слабада. Вуліцы ў тым раёне называліся Нямецкая, Лютэранская, Малая Лютэранская. Пазней Нямецкая стала вуліцай Розы Люксембург, Лютэранская — Волаха, Малая Лютэранская носіць імя Клары Цэткін. Ну хоць якая “перамнасць традыцый”... Пра Нямецкую слабаду нагадвае й Лютэранскі сквер — на месцы былых лютэранскіх могілак... Блізка тое прыняла да сэрца, калі даведалася жорсткаму праўду, Вольга Ігараўна. Звярнула ў гарвыканкам з просьбай пазначыць Лютэранскі сквер памятным знакам. Помнік зроблены, і ён будзе ўстаноўлены ўвесну.

Сярод тых, каго пахавалі ў свой час на лютэранскіх могілках, быў і Вільгельм Данілавіч Гіндэнбург — знакаміты доктар, прэзідэнт таварыства Мінскіх лекараў. Ён, сцвярджаюць архівісты, нарадзіўся ў 1799 годзе ў Мінскай губерні ў сям'і прускіх падданных і ўсё жыццё аддаў служэнню Мінску. Так сталася, што пра

доктара-падзвіжніка даведаўся ў Пецярбурзе й Фёдар Дастаеўскі: адна з яго мінскіх карэспандэнтка апісала ў лісце, як відавочца, пахаванне доктара, і Фёдар Міхайлавіч пісаў пра яго ў сваім “Дзённіку пісьменніка”. Таксама лічыцца, што якраз мінскі лекар быў прататыпам доктара Герцэнштубэ, аднаго з герояў рамана Дастаеўскага “Браты Карамазавы” — бескарыслівага, адданага сваёй справе й добрага чалавека. Пра доктара Гіндэнбурга ўспамінаў і бацька Максіма Багдановіча — Адам Ягоравіч Багдановіч: у 15 гадоў ён стаў відавочцам усенароднага пахавання вядомага мінчука. Пра тое ёсць згадка ў кнізе ўспамінаў Адама Багдановіча “Я всю жыццё стреміўся к свету” (Мінск, “Літаратура і Мастацтва”, 2012).

У другой палове XIX стагоддзя ў Мінску стаялі дзве лютэранскія кірхі: адна — у Нямецкай слабадзе, другая — на Захар'еўскай, галоўнай вуліцы сталіцы (цяпер праспект Незалежнасці). Вольга Штокман лічыць, што людзі мала ведаюць пра Марціна Лютэра, які 500 гадоў таму прыбыў да дзвярэй царквы ў Вітэнберге 95 сваіх тэзісаў. Першая Вітэнбергская біблія, выдадзеная рэфарматарам царквы на нямецкай літаратурнай мове, выйшла ў 1534 годзе. Таму Марціна Лютэра немцы пры выпадку параўноўваюць з беларускім Францыскам Скарынам, які 23 кнігі Бібліі надрукаваў на старабеларускай мове, пачынаючы з 1517 года. Вольга стварыла

Вольга Штокман у галерэі “Дыялог”

міі навук. За сваю кар'еру медык напісаў больш 200 навуковых прац.

Цэлую старонку прысвяціла Вольга Ігараўна графскаму роду Чапскіх. Найвядомымі з яго сталі Эмерык Гутэн-Чапскі й яго сын Карл (Караль). Караль Чапскі дзесяць год быў, цяпер бы казалі, мэрам Мінска. Ён давёў да ладу будынак гарадскога тэатра — цяпер Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. Будынак піўзавода “Аліварыя” таксама ўзводзіў Караль. На яго рахунку й будаўніцтва маста цераз раку Свіслач у Мінску, які ў нашы дні злучае вуліцы Няміга й Максіма Багдановіча. Яму належала шмат зямель і маёнткаў. Палац Караля ў Прылуках, напрыклад, быў узноўлены пасля вайны на-

маганнямі НДІ аховы раслін, які размяшчаецца там і сёння. Сямейны ж маёнтак Чапскіх у Станькаве, на жаль, не захаваўся. Але такія будынкы, як дом для прыслугі, альтанка, свіран, кузня й кароўнік стаяць, не кранутыя часам. Сярод іх выдзяляецца “Скарбчык” — прыгожы мініяцюрны замак з вежамі, у якім Чапскія размяшчалі бібліятэку (20 000 экзэмпляраў кніжак), а таксама калекцыю нумізматыкі й жывапісу. Будынак і цяпер прыцягвае ўвагу падарожнікаў. А вялікую частку каштоўнай калекцыі гаспадарам удалося вывезці перад Першай сусветнай вайной у Польшчу,

і там адкрыты Музей Чапскіх. (Поўная назва — Музей імя Эмерыка Гутэн-Чапскага, у Палацы Чапскіх у Кракаве на вул. Пільсудскага, 12. Гэта філіял кракаўскага Нацыянальнага музея. 28 чэрвеня 2013 года пасля капрамонту Нацыянальны музей адкрыў у Палацы Чапскіх нумізматычную выставу “Europejskie Centrum Numizmatyki Polskiej”) (Еўрапейскі цэнтр польскай нумізматыкі). У музеі захоўваюцца каля 100 тысяч нумізматычных матэрыялаў, сярэднявечныя карты й рукапісы. Больш падрабязна пра тое і нашчадкаў роду Чапскіх — у артыкуле прафесара Адама Мальдзіса <http://czapski.by/stankovo-krakov-muzej-jemerika-fongutten-chapskogo/> — Рэд.)

Праект “Дыялог”, які рэалізуе суполка “Масты” на чале з Вольгай Штокман, прадаўжае дыялог — культур, рэлігій, традыцый ды гісторыі немцаў і беларусаў, якія жывуць побач у згодзе.

Ганна Лагун

Эдуард-Аранд Гадлеўскі, прамы нашчадак Эмерыка Чапскага, і яго жонка Аляксандра Ваньковіч дэ Аранда. Мінск, 2009 г.

ў галерэі выставу пра Марціна Лютэра, ёсць там і яго выява. Як пачала яна цікавіцца лютэранскай царквой, то запрасілі яе на курс лекцый у Санкт-Пецярбург, у Тэалагічную семінарыю Евангелічна-лютэранскай царквы. Пазней Вольга Ігараўна стварыла лютэранскую абшчыну ў Беларусі. Лічыць: рэлігія — важны элемент культуры кожнага народа. А вакол лютэранскай царквы, як і вакол любой іншай, склалася нямала традыцый, падзей і свят.

У сваім часопісе Вольга Штокман згадвае шмат знакамітых немцаў, якія раней жылі на тэрыторыі Беларусі, зрабілі свой унёсак у яе культуру й навуку. Сярод іх Карл Гібенталь, які ў 1811-12 гадах быў інспектарам Мінскага ўрачэбнага ўпраўлення. Ён адным з першых у Еўропе прапанаваў выкарыстоўваць гіпс пры лячэнні пераламаў. Немец Тэадор Гаусман стаў заслужаным дзеячам навук БССР: у 1936-41 гадах працаваў у Акадэ-

РАЗАМ

Падарылі Слуцкі пояс

Мінскія ўрачы-ўдзельнікі Міжнароднага медыцынскага форуму, што праходзіў у Даўгаўпілсе, наведалі супляменнікаў у Беларускам доме

Даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры (ЦБК) у суботу, 15 снежня, наведла дэлегацыя ўдзельнікаў III Міжнароднага форуму “Медыцына-2018”. Медыкам цікава было непасрэдна тут азнаёміцца з працай унікальнай для Латвіі структуры. Форум у Даўгаўпілсе зладзіла сёлета Латвійскае таварыства ўрачоў супольна з Беларускай асацыяцыяй урачоў. На форуме абмяняліся досведам працы. Праходзіў ён, як і папярэдня, у фармаце выступленняў вядучых спецыялістаў абедзвюх краін, асноўнай тэмай дакладаў, дыскусій сёлета сталі дыягностыка, лячэнне і рэабілітацыя пацыентаў, што перанеслі неінфекцыйныя захворванні.

Першы форум прайшоў у снежні 2016-га, ён атрымаў вы-

Цёплая сустрэча ў Беларускам культурным цэнтры

сокую ацэнку як латышскіх, так і беларускіх калег. Двухдзённы форум, казалі госці — цудоўная платформа, каб на дзвюх канферэнцыях падзяліцца досведам, даведацца пра нешта новае. Сябры Таварыства ўрачоў Латвіі ды Беларускай асацыяцыі ўрачоў лічаць, што запазычванне ведаў і досведу — лепшы спосаб развіцця стасункаў як

між краінамі, так і прафесійнымі суполкамі медыкаў. Арганізатары ўпэўнены, што медыцынская сфера як Латвіі, так і Беларусі развіваецца паспяхова: у адпаведнасці з лепшымі еўратрэндамі XXI стагоддзя.

Летась беларускія медыкі ўжо наведвалі ЦБК. Сустрэча зрабіла на іх станоўчае ўражанне, таму й сёлета каля 60-і ўдзельнікаў фо-

рму з усіх куткоў Беларусі, медустаноў рознага профілю зноў выказалі жаданне наведаць гасцінны Беларускі дом, сустрэцца з супляменнікамі. У нефармальнай атмасферы, за кубкам кавы й гарбаты, прайшла сустрэча, зладжаная супрацоўнікамі ЦБК, прычым — вельмі плённая, вынікова. Жывую цікавасць у гасцей выклікалі прэзентацыя й падрабязны мой апавед пра дзейнасць установы, творчых гуртоў, пра імпрэзы, якія туг праводзяцца. Быў таксама яркі, эмацыйны апавед Галіны Сантоцкай аб нашым праекце да 100-годдзя Латвіі “Куфар беларускіх скарбаў” і пра адкрытую нядаўна музейную экспазіцыю “Беларуская хатка”.

Госці прывезлі нам у падарунак традыцыйныя беларускія сувеніры, кнігі, а яшчэ — сувенірнае пано з фрагментам копіі Слуцкага пояса, вырабленага ў 2-й палове XVIII — пачатку XIX стагоддзя. У пано тым адноўлены прыёмы ткацтва, характэр-

Падаранае сувенірнае пано

ная арнаментцыя, колеры гістарычнага ўзору. Пано выраблена, казалі, на чаўночных кроснах. Як вядома, Слуцкія паясы — гэта гонар Беларусі, прызнанае ва ўсім свеце дасягненне беларускай шматвяковай культуры. Кожны пояс перасягае значэнне дарагой побытавай рэчы — гэта твор мастацтва. Пра тое, уручаючы падарункі, казала кіраўніца дэлегацыі, кандыдат навук, дацэнт РНПЦ медыцынскіх тэхналогій з Мінска Таццяна Цераховіч. Госці, ад’язджаючы, дзякавалі за душэўнае, роднае асяроддзе, што адчулі сябе ў нас — як на Радзіме. Мы разам спявалі беларускія песні, а на развітанне выказалі надзею: будзем супрацоўнічаць і надалей.

Марыя Памецька, метадыстка Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілсе

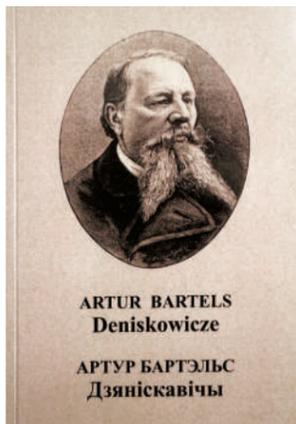

Артур Бартэльс і яго “Дзяніскавічы”

Імя таленавітага беларуса вернута з нябыту дзякуючы ягоным землякам

Артур Бартэльс у Варшаве напрыканцы Другой сусветнай вайны быў вядомым многім як складальнік нефармальнага гімна “A tu jest Warszawa”. Сёння імя паэта шануецца і ў Беларусі — бо ён жа наш зямляк, супляменнік! Беларуска літаратуразнаўца ў снежні прэзентавалі каштоўную кнігу, што служыць своеасаблівым мастком і дае магчымасць былому варшавяніну ў верхах на роднай мове вярнуцца на Бацькаўшчыну: то пераствораная Віктарам Гардзеям паэма Артура Бартэльса “Дзяніскавічы”. Такім чынам адзначылі й 200-я ўгодкі земляка.

Дзе ж менавіта нарадзіўся 30 жніўня 1818 года беларуска-польскі паэт-песеннік, сатырык, карыкатурыст, ілюстратар і камедыёграф? Тое пакуль дакладна невядома. Некаторыя даследчыкі прытрымліваюцца думкі, што яго радзімай варта лічыць Вільню (цяпер Вільнюс). Аднак літаратары, якія сабраліся на прэзентацыю ягонай кнігі ў гасцёўні Музея Якуба Коласа ў Мінску, сцвярджаюць: месца нараджэння Артура Бартэльса — вядомая ў той час беларуская вёска Дзяніскавічы (цяпер Ганцавіцкі раён Брэсцкай вобласці). А ў доказ прыводзяць радкі самога паэта — яны вось так гучаць у перакладзе з польскай: “Вітаю, палеская вёска, / Дзе зоры мне ззялі ярчэй. / Сплыла тут і першая слэзка / З дзіцячых нявінных вачэй”. Гэта якраз у лірычнай паэме “Дзяніскавічы” ёсць такая падказка даследчыкам. Твор стаў вядомым нам, сённяшнім беларусам, дзякуючы кандыдату філалагічных навук Анатолю Трафімчыку — ён знайшоў яго ў архівах Польшчы. Пераклаў паэму на ўдаўную, сакавітую беларускую мову вядомы паэт Віктар Гардзеі. (Дарэчы, і Анатоль Трафімчык, і Віктар Гардзеі — самі родам з Ганцавіцкага раёна. У вёсцы Малыя Круговічы да 50-годдзя пісьменніка (1996) іменем Віктара Гардзея названа вуліца, на якой ён нарадзіўся і

ARTUR BARTELS
Deniskowicz
АРТУР БАРТЭЛЬС
Дзяніскавічы

Анатоль Трафімчык і Віктар Гардзеі прэзентуюць кнігу

жыў. А на месцы хаты, дзе жыла сялянская сям’я Гардзеяў, у 2017 годзе ўсталяваны памятны знак. — Рэд.) Выдаць кнігу рупліўцам-землякам, цяперашнім мінчукам, дапамог старшыня Мінскага згуртавання нашчадкаў шляхты Ігар Чакалаў-Шыдлоўскі.

Паэма “Дзяніскавічы”, па ўсёй бачнасці, пісалася пад час апошняга прыезду аўтара ў родны кут: у 1862 годзе. Друкавалася ў 1878 годзе ў паляўнічым часопісе “Lowies”. Яна фактычна і стала своеасаблівай паляўнічай эпапеяй. У паэме апісваюцца як асаблівасці палявання ў беларускім лесе на працягу ўсяго года, так і непаўторная беларуская прырода. Шмат можна даведацца й пра жыццё, звычаі паляўнічых. Нягледзячы на тое, што твор напісаны быў на польскай мове, у ім сустракаецца вельмі шмат беларусізмаў і рэгіянізмаў — што яшчэ раз пацвярджае версію пра беларускія карані Артура Бартэльса.

У тыя часы вёска Дзяніскавічы й лес вакол яе ўваходзілі ў Клецкую ардынацыю князёў Радзівілаў. Таму ёсць здагадка, што Артур Бартэльс мог быць пазашлюбным сынам князя Радзівіла, нарадзіўся ж у сям’і памешчыка, які тымі землямі кіраваў. Іншыя крыніцы нам сведчаць: адукацыю ён атрымаў у Санкт-Пецярбурзе й Парыжы. Стаў вядомым, калі пераехаў у Варшаву. Быў сярод удзель-

нікаў паўстання 1863 года. Каля 1875 года падаўся ў горад Кракаў, які на той час уваходзіў у склад Аўстрыйскай імперыі, дзе спрабаваў сябе ў журналістыцы.

Да нас дайшлі шматлікія творы Артура Бартэльса: чатыры паэмы, у тым ліку паэма “Tydzien poleski”, сорак вершаў зборніка “Piosenki i satyry”, сем п’ес, пяць нарысаў пра паляванне на Літве (так, як вядома, называлася гістарычная частка тэрыторыі сучаснай

Беларусі). Таксама творчая спадчына Бартэльса — і ноты з песнямі. Цікава, што Артур Бартэльс стварыў тры графічныя раманы, друкаванне якіх у еўрапейскай літаратуры стала модным значна пазней. Аснова тых графічных раманаў — малонак, выкананы ў карыкатурнай манеры, а тэкст іграе толькі дапаможную ролю. Заўважым: аўтар цудоўна маляваў.

У кнізе, якая нядаўна выйшла ў Мінску, побач з паэмай “Дзяніскавічы” перадрукаваны й альбом Артура Бартэльса — з арыгінальнымі малюнкамі ў колеры “Літоўскія тыпы”. У сваіх карыкатурах ён звычайна высмейваў заганныя звычкі дваранства й дробнай местачковай шляхты, да якой і сам належаў. Гумар і сатыра — гэта тое, што добра ўдавалася Артуру Бартэльсу.

Памёр ён 23 снежня 1885 года ў Кракаве. Там і знаходзіцца яго магіла: на Ракавецкіх могілках, побач з ягонай жонкай з роду Ваньковічаў. Даследчыкі творчасці Артура Бартэльса ў Беларусі не прамінулі магчымасці, каб наведання туды, пакланіцца вядомаму суайчынніку.

Ганна Лагун

Сучасны краевід у Дзяніскавічах

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Заснавальнік:
Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-287-19-19

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Падпіска на газету “Голас Радзімы” ідзе ў Беларусі на 2019 год

Выдавец:
Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 27.12.2018 г.
Наклад 364 экз.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыяПраект”. ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

© “Голас Радзімы”, 2018

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць